

سرشناسه: صالحی امیری، سید رضا، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور: مفاهیم و نظریه‌های فرهنگی / سید رضا صالحی امیری.
مشخصات نشر: تهران: نفوس، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری: ۲۶۲ ص.
شابک: 978-964-311-730-6
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
یادداشت: کتابخانه: ص. ۲۴۱-۲۶۲.
موضوع: فرهنگ.
رده‌بندی کنگره: ۷م۲ص/۶۲۱ HM
رده‌بندی دیویی: ۳۰۶
شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۷۳۱۸۴

مفاهیم و نظریه‌های فرهنگی

سید رضا صالحی امیری

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای زاندارمیری

شماره ۲۱۵، تلفن ۴۰ ۸۶ ۴۰ ۶۶

* * *

سید رضا صالحی امیری

مفاهیم و نظریه‌های فرهنگی

چاپ اول

۱۶۵۰ نسخه

۱۳۸۶

چاپ سعید دانش

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۶ - ۷۳۰ - ۳۱۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 311 - 730 - 6

info@qoqnoos.ir

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

فهرست

پیشگفتار.....	۷
---------------	---

بخش یکم: مفاهیم

مقدمه.....	۱۳
۱. تعاریف.....	۱۵
۲. فرهنگ و تمدن.....	۳۹
۳. ویژگی‌های فرهنگ.....	۶۷
۴. توسعه فرهنگی.....	۷۵

بخش دوم: نظریه‌های فرهنگی

مقدمه.....	۸۳
۱. نظریه‌های فرهنگی کلاسیک غرب.....	۸۵
۲. فرهنگ به منزله ایدئولوژی در مارکسیسم غربی.....	۱۰۹
۳. ساختارگرایی و تحلیل نشانه‌شناختی فرهنگ.....	۱۴۷
۴. نظریه فرهنگی در پسا ساختارگرایی و پسا مدرنیسم.....	۱۵۷
۵. نظریه فرهنگی در فمینیسم.....	۱۸۵

۲۰۳	۶. نظریه‌های محافظه کارانه درباره فرهنگ نوده‌ای
۲۰۷	۷. مطالعات فرهنگی بریتانیایی
۲۱۹	۸. نظریه‌های فرهنگی معاصر
۲۴۱	فهرست منابع
۲۵۸	کتابنامه

پیشگفتار

فرهنگ بزرگ‌ترین نیاز جامعه بشری است و عامل اصلی پویایی، نشاط و تداوم حیات جوامع. امروزه مباحث حوزه فرهنگ به عنوان مهم‌ترین عامل در توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و انسانی و اخلاقی کشور در کانون توجه صاحب‌نظران، اندیشمندان و نخبگان قرار گرفته است. نقش مؤثر و بنیادی فرهنگ در کلیه عرصه‌های زیستی و فکری بشر چشم‌انداز جدیدی در حوزه‌های ذهنی و عینی ایجاد کرده است. فرهنگ بستر بازتعریف، بازایی و تکامل همه توانایی‌ها، ارزش‌ها، هویت‌ها، باورها، هنجارها، سنت‌ها، اسطوره‌ها و نمادهای بشری است. «فرهنگ روح همبستگی و تداوم حیات معنوی و وجدان عمومی یک ملت، قوم و سرزمین است.»

شاید مهم‌ترین وجه تمایز زیستی جوامع انسانی و حیوانی را در عنصر فهم و فرهنگ باید جستجو کرد. فرهنگ و تمدن عامل «غرور ملی»، زنجیره تداوم حیات تاریخی و عامل بقای یک جامعه در شرایط حال و بستر حیات معنوی و مادی جوامع و بشر در آینده است. فرهنگ انسان‌ها و جوامع را به گذشته تاریخی‌شان متصل و پویایی و تکامل حیات فعلی آن‌ها را تضمین می‌کند و چراغ روشنی‌بخش حرکت جوامع به سوی فضیلت‌ها، زیبایی‌ها، ارزش‌ها و هنجارهای انسجام‌بخش در آتیه خواهد بود. بی‌شک باید ریشه بحران فزاینده امروز جوامع صنعتی را در گذشته و حال فرهنگی او جستجو کرد. فرهنگ حیات‌بخش است و روح‌افزا. فرهنگ خلق می‌کند، می‌آفریند و می‌میراند. حیات فرهنگی در گرو حرکت تکاملی آن است. فرهنگ غیرپویا و غیرمولد به سمت میرایی میل می‌کند.

«فرهنگ ذهنیت، تصویر، خلاقیت، هنر، روح و معنویت گذشته، حال و آینده یک جامعه است.»

عرصه فرهنگ هم کلی و جهانشمول است، یعنی بخشی از جهان‌بینی، نگرش و ارزش‌های حاکم بر جوامع به شمار می‌رود و هم جزئی و بخشی‌نگر است تا آن‌جا که در عرصه هنر، موسیقی، مطبوعات، سینما، تئاتر، معماری، مد و ... نیز حضور و ظهور دائمی دارد.

اساساً فرهنگ هر ملتی شناسنامه ملی آن جامعه است. در عصر جهانی شدن که همه مرزهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی درنور دیده شده است مباحث فرهنگی همچنان با حفظ جایگاه برجسته خود در کانون مباحث اندیشمندان و صاحب‌نظران قرار دارد.

بر این باور هستم که برای ورود به عرصه جهانی الزاماً باید محیط سه‌گانه فرهنگی خود را به خوبی بشناسیم (فرهنگ دینی، ملی و جهانی). بدون شناخت مفاهیم، اندیشه‌ها و نظریه‌های فرهنگی متنوع و گسترده در جهان امروز نمی‌توانیم تحولات فرهنگی را به نحوی منطقی و واقع‌بینانه درک کنیم.

در مدت چند سالی که این جانب با دانشجویان حوزه مطالعات، مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و شهری افتخار همفکری و هم‌اندیشی داشته‌ام و دارم به کمبود منابع و متون فرهنگی به زبان روان و قابل درک برای همگان پی برده‌ام و مستمراً با گلايه‌های عزیزان در این خصوص مواجه می‌شوم. بر این اساس با انگیزه برداشتن یک گام و پاسخگویی به نیاز گسترده مشتاقان و محققان و دانشجویان این حوزه این کتاب را به رشته تحریر درآورده‌ام.

پرواضح است که عرصه مفاهیم نظریه‌های فرهنگی دارای تاریخ طولانی و گستردگی فراوان است و این جانب به میزان قطره‌ای از این دریای عظیم برداشت کرده‌ام. قطعاً این مجموعه با اشکالات و نواقصی همراه است که با نقد مشتاقانه و تذکرات دلسوزانه شما عزیزان در چاپ‌های بعدی اصلاح خواهد شد. از همه عزیزانی که در تدوین این مجموعه مرا یاری نموده‌اند صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نمایم.

سیدرضا صالحی امیری